

FOAIA DIECESANĂ.

Organ al Eparchiei gr. or. rom. a Caransebeșului.

Apare odată în săptămână: DUMINECA.

Prețul Abonamentului :		Prețul inserțiunilor :	Correspondențele se adresează redacției „FOAIA DIECESANĂ“; eară banii de prenumerațiune și inserțiunii la ADMINISTRAȚIA Librăriei și Tipografiei diecesane în Caransebeș.
Pentru Austro-Ungaria pe an . . .	5 fl. — cr.	Pentru publicațiunile oficiale, concurse, edictate etc. tipărite de 3 ori, dacă conțin până la 150 de cuvinte, 3 fl., până la 200 de cu- vinte, 4 fl., de aci în sus 5 fl.	
„ „ „ pe 1/2 an . . .	2 „ 50 „		
„ România și străinătate pe an . . .	14 franci		
„ „ „ „ pe 1/2 an . . .	7 „		

PARTEA OFICIALĂ.

Nr. 3188. B. ex 1891.

Concurs.

Pe baza §-lui 7. din regulamentul pentru procedura la alegerea de protopresviter, Consistoriul diecesei gr. or. române a Caransebeșului, aprobând concursul compus în ședința comitetului protopresviteral ținută în 20. Noembrie a. c. pentru postul de protopresviter gr. or. român în tractul **Bocșei-Montane**, îl publică pe acela în următoarele:

Competenții la acest post au să dovedească, cumcă posed calificațiunea prescriasă în concludul Nr. 111. prot. al măritului congres național-bisericesc din anul 1888.

Emolumintele împreunate cu acest post sânt:

I. Dotațiunea împreunată cu parochia protopresviterală din Bocșa-Montană, care dotațiune constă din:

a) Relutul pentru sesiunea parochială dela soțietatea căilor ferate în sumă de 300 fl. v. a. și 12 caré de lemne de ars à 1 fl. 50 cr.

b) Birul parochial stabilit prin punctul 39. al Rescriptului Declaratoriu.

c) Taxele stolare prescise prin norma stolară provisorie din anul 1880.

II. Birul protopresviteral anual dela preoți, conform punctului 32. din Rescriptul Declaratoriu iliric.

III. Taxele după ședulele de cununie, normate prin decisiunile sinodului eparchial din anul 1871. Nr. 60 și 99.

IV. Paușalul de călătorie, ce se prestă din partea Consistoriului diecesan în mărimea votată anualminte de Venerabilul Sinod eparchial și care de presinte face suma de 200 fl. v. a.

Doritorii de a recurge la acest post vor substerne petițiunile lor instruite cu documente autentice despre calificațiunea și ocupațiunea lor de până aci, la Consistoriul diecesan în Caransebeș, în termen de 30 de zile socotite dela prima publicare în „Foaia diecesană.“

Caransebeș, din ședința consistorială ținută în 4. Decembrie 1891.

Consistoriul diecesan.

PARTEA NEOFICIALĂ.

Congresul național bisericesc.

Sedința XII.

ținută în Sibiu la 12/24 Octombrie.

Redeschizându-se ședința la 4 oare d. a. — Urmează la ordinea raportul comisiunei speciale în cauza afacerilor fundațiunii „Gozsdu“, care prin referentul seu Ioan Lenger referează asupra raportului consistoriului mitropolitan din 20 August a. c. Nr. 205 în cauza alegerii de membru în reprezentanța fundațiunii a directorului de bancă Parteniu Cosma din Sibiu, în contra cărei alegeri a protestat 4 membrii maioreni ai familiei Poynar, și comisiunea propune:

Având în vedere dispozițiunile literilor fundamentale §. 7. din 5 Maiu 1885 întărite de Înaltul guvern la 25 Septembrie 1885 Nr. 45731 al ministrului de culte, care dispune, că reprezentanța se întregesce ea pe sine;

având în vedere, că în contra alegerii săvârșite de reprezentanță la 17—22 Martiu 1890 adecă în privința corectității acelei alegeri nu se face nici o excepțiune și că acea alegere a urmat cu majoritate absolută de voturi 4 din 7;

având în vedere, că membrilor din familia Poynar în totalitatea lor nu le compete decât un vot decisiv și, și acesta în colegiul celor îndreptățiți la alegere în înțelesul §-lui 5 după cum arată chiar textul original, carele zice: *rokonaimnak szavazatuk* și nu „*szavazataik*“;

având în vedere, că după §. 7 l. cc. a testamentului fericitului fondator, familiei Poynar [colectiv] nu-i compete alt drept decât fie-cărui dintre membrii reprezentanței;

având mai departe în vedere, că reprezentanții familiei Poynar nici în protestul lor de dto 23 Iuliu 1889 Nr. 193 m. 1889, nici în declarațiunea lor dto 24 Martiu 1890 Nr. 45 m. nu menționează nici o excepțiune basată pe §. 7 lit. cc. din testament și § 6 liter. fund., că prin urmare nici într-o direcțiune capabilitatea dlui Parteniu Cosma de a ocupa acest loc nu se poate nega;

tot așa având în vedere declarațiunea executorului testamentariu Dr. Georgiu Ioanovicu dto 31 Iuliu 1890 Nr. 197 m. 1889, carele zice „cu toată prompteța imi dau consensul la alegerea din cestiune fiind convins, cumcă alesul membru în toată privința va corespunde chemării sale;“

având în fine în vedere declararea doamnei Melania Nemeshegyi, fosta văduvă Eman. Gozsdu dto 7 Iuliu 1889 Nr. 187 m. carea într'alte zice: sunt convinsă că dl Partenie Cosma, ca bun confesional, va avea la inimă totdeauna interesele fundațiunii, fiind-că s'au ținut, după cum știu eu, de cei mai aproape ai fericitului meu bărbat.“

Din toate acestea considerante comisiunea propune a nu se considera protestul membrilor familiei Poynar și a se întări alegerea făcută de reprezentanța fundațiunii Gozsdu în ședința din 17—22 Martiu 1889.

Deputatul Parteniu Cosma la desbaterea acestui obiect se îndepărtează din ședință.

Neivindu-se nici o obiecțiune față cu propunerea comisiunii congresul cu unanimitate enuncie — Congresul bisericesc național român de religiu-nea gr. or. dechiară alegerea dlui Parteniu Cosma ca membru în reprezentanța fundațiunii Gozsdu de corectă și validă.

Aceeași comisiune raportează asupra raportului consistoriului mitropolitan din 22 August a. c. Nr. 97 pentru a nu se încuviința concludul reprezentanței fundațiunii Gozsdu, ca să se vindă 27 acțiuni a primei case de păstrare, și comisiunea propune:

având în vedere principiul economic, că nu e bine a ținea capitalul unei averi mai însemnate legat de un soi de bunuri și că e dispozițiune de precauțiune a așeza averea în diverse soiuri de bunuri precum însuși testatorul a indicat acest principiu în §. 7. lit. e) din testament și literile fundamentale §. 4. dispunând așezarea averii spre fructificare la diverse institute din țeară;

având în vedere, că nu e consult a avea datorii pentru cari plătesc 6% și minimum 5½% interese anuale și a trage după capitalul activ numai 4½% interese;

având în vedere mai departe schimbarea realităților comerciale, cari ar putea să facă, ca acțiunile I-meî case de păstrare să scadă în dauna fundațiunii;

având în fine în vedere, că dispozițiile testamentare în privința prefacerii acțiunilor institutului din cestiune nu se referesc de cât la numărul acțiunilor lăsate de fericitul testator, care număr de acțiuni nu se atacă de felu, deoarece fondatorul a lăsat numai 54, care astăzi s'au sporit la numărul de 150.

De aceea comisiunea propune:

Congresul național român de religiu-nea gr. or. încuviințează concludul reprezentanței fundațiunii „Gozsdu“ dto 8—15 Martiu Nr. XX (ad 360/91) adecă încuviințează vinderea a 27 acțiuni a I-meî case de păstrare pestane cu acel adaus, că vinderea să se facă după primirea dividendei pro 1891 și într'un mod, care nu atacă cursul acestor acțiuni prin oferirea lor. Tot deodată se însărcinează reprezentanța fundațiunii Gozsdu a înștiința de timpuriu pe creditorii fundațiunii despre restituirea datoriilor.

Deputatul Parteniu Cosma face următoarea contra propunere:

Considerând că fondatorul în punctul VII. lit. c) al testamentului seu dispune, ca „acțiunile dela prima cassă de păstrare patriotică“ pentru cari prevede un viitoriu strălucit — cât timp referințele nu se vor schimba spre reu — să nu se vindă, ci să se conserve ca un izvor de venit sigur și

considerând, că efectele din cestiune sunt cele mai sigure în patria noastră și că și în trecut au contribuit în mod eststraordinariu la sporirea averii fundațiunii și se poate prevedea cu siguranță, că această însușire și o vor păstra și în viitoriu, în consonanță cu propunerea consistoriului mitropolitan, propunerea reprezentanței fundațiunii pentru vinderea acțiunilor dela prima cassă de păstrare patriotică, nu se aproapă.

Punându-se la vot contrapropunerea deputatului Parteniu Cosma se primesce.

Aceeași comisiune raportează asupra raportului consistoriului mitropolitan din 22 August a. c. Nr. 197 în cauza cererii doamnei Melania Nemeshegyi, văduva repositului marelui fondatoriu Emanuil Gozsdu pentru a i-se ceda din emisiunea I-meî case de păstrare din Pesta din anul 1890 trei acțiuni pelângă prețul de cumpărare de 3000 fl. și în conformitate cu propunerea comisiunii congresul decide:

La propunerea consistoriului metropolitan dto 22. August 1891. Nr. 179 se aproabă concludul reprezentanței fundațiunii lui Gozsdu dto 2—11. Martie 1890 Nr. 188. în întreg cuprinsul lui.

Tot aceea comisiune raportează asupra rațiociniilor fundațiunii Gozsdu pe anii 1886, 1887 și

1888 și raportorul comisiunii Ioan Lenger dând cetire raportului și propunerii comisiunii se enunță:

1. Rațiociniile pe anii 1886, 1887 și 1888 se iau la cunoștință, eară reprezentanței și comitetului fundațiunei li-se dă absolutoriul cerut.

2. Se aduce mulțămită atât domnilor din reprezentanță, cât și celor din comitetul fundațiunei dinpreună cu avocatul ei, și raportul comisiunei se aclude la protocol.

Tot comisiunea specială raportează asupra raportului consistoriului metropolitan din 5. Octomvrie a. c. Nr. 294, cu care se promovează normativul votat de consistoriul metropolitan, prin care se regulează referințele fundațiunei Gozdu cătră metropolie și comisiunea propune:

Având în vedere, că reprezentanța fundațiunii nu este decât un organ de administrațiune, carele nu se poate pune în coordinațiune cu metropolia, adecă cu congresul și cu consistoriul metropolitan, carii represintă pre proprietarii fundațiunei.

Având în vedere că normativul în tot cuprinsul seu a mănecat din punct de vedere ca cele de sus.

În fine că este și de prisos acest normativ, fiind că relațiile regulate într'ensul sânt și trebuesc să fie regulate în alte regulamente speciale.

În fine fiind-că prin acest normativ s'au regulat numai relații esterne, întru cât mai nainte comitetul locuia în Budapesta acum însă va trebui să funcționeze în Sibiu.

De aceea se propune:

Măritul congres declară presentul normativ de prisos.

Pressânția Sa dl episcop Ioan Mețian face contra propunere: ca până la proxumul congres consistorial să-l aplice în mod provisoriu.

Punându-se la vot contra propunerea Preasânției Sale dlui episcop Ioan Mețian se enunță: — Obiectul se releagă la proxumul congres; eară până la proxima ședință ordinară a congresului, consistoriul metropolitan se însărcinează a se conforma acestui normativ.

Punându-se la ordinea zilei alegerea unui asesor suplent în senatul bisericesc, alegerea se face prin votare secretă cu ședule, respunzând la apelul nominal cu totul 51 de deputați.

Constatându-se, că numărul ședulelor corespunde numărului votanților se alege o comisune scrutinătoare în persoanele deputaților: Filaret Musta, Ioan Lenger și Aureliu Suci, care comisiune pentru îndeplinirea scrutiniului se retrage în odae separată.

Notariul general congresual presentă budgetul de cassă pentru această sesiune congresuală, specificând pentru fie-care diecesă diurnele deputaților și speșele lor de călătorie conform conclusului adus în ședința X. apoi detragerile ce se fac din viatic în proporțiune cu absențele unor membri, și în fine detragerile de 5% în favorul fondului congresual și speșele biroului.

Sumariile bugetului congresual se presintă astfelu:

Diurne:

Pentru archidieceșă 1448 fl.

Pentru eparchia Aradului 1048 fl.

Pentru eparchia Caransebeșului 940 fl.

Speșele de călătorie:

Pentru archidieceșă 200 fl. 08 cr.

Pentru eparchia Aradului 411 fl.

Pentru eparchia Caransebeșului 334 fl. 10 cr.

Speșele biroului:

Pentru archidieceșă 50 fl.

Pentru eparchia Aradului 50 fl.

Pentru eparchia Caransebeșului 50 fl.

Votându-se acest buget în toate detairile, pentru esecutarea lui se dispune: ca fie-care eparchie să escontenteze pe deputații sei și spre acest scop biroul congresual să espedeze la respectivele consistorii eparchiale câte un estras din acest buget specific, având fie-care consistoriu a detrage delă tot deputatul câte 5% din competențele lui și aceste sume detruse să le transpună la fondul congresual administrat de consistoriul metropolitan.

Comisiunea scrutinătoare esmisă pentru efectuarea scrutiniului alegerei unui asesor suplent în senatul strîns bisericesc raportează, că protosincelul Iosif Goldiș a întrunit 48 voturi, protopresbiterul Ioan Papiu 2 voturi și protodiaconul Mateiu Voilean 1 vot.

Conform acestui rezultat protosincelul Iosif Goldiș se declară ales asesor suplent în senatul strîns bisericesc.

Președintele archiepiscop metropolitan cu privire la alegerea efepțuită și la stat. org. §. 132. întăresce pe protosincelul Iosif Goldiș de asesor suplent în senatul strîns bisericesc. Se ia la cunoștință.

Nefind alte obiecte pentru sesiunea aceasta congresuală, presidiul înainte de ce se va încheia sesiunea propune a se lua măsuri pentru autenticarea protocolului ședinței presente.

Congresul dispune, ca protocolul ședinței de astăzi să se autentice în comisiune mâne la 12 oare, la care act vor participa toți membrii congresuali, carii se vor afla pe atunci în Sibiu.

Urmând a se încheia congresul present președintele archiepiscop și metropolit accentuând, că rezultatele activității congresului din această sesiune sânt satisfăcătoare și debaterile au decurs în cea mai bună ordine, mulțamesce Preasânțiilor Lor dlor episcopi I. Mețian și N. Popea pentru succursul dat în resolvirea agendelor, precum și biroului și deputaților, invocând binecuvântarea cerească preste rezultatele lucrărilor congresului, sesiunea ordinară a congresului nostru național bisericesc o declară de încheiată.

La acestea deputatul Ioan Bran de Leményi în numele deputaților esprimă mulțămită Esclenției Sale

Î. P. S. domn arhiepiscop și metropolit pentru părinteasca, înțeleapta și buna conducere a debaterilor congresuale, precum și Preasăntiilor Lor dlor Episcopii pentru eficaceă conlucrare.

Încheindu-se astfel sesiunea congresuală, membrii congresului cu urări pentru presidiu și pentru Preasăntiții Episcopii se despart între salutări cordiale.

În conformitate cu dispozițiunea de sub Nr. . . . al protocolului ședinței congresuale XII. din 12/24. Octomvrie a. c. s'a cetit și autenticat astăzi în comisiune, fiind de față Escelenția Sa Î. P. S. Domn arhiepiscop și metropolit Miron Romanul, Preasăntia Sa dl episcop Nicolau Popea, Ieroteiu Beleş, Dr. Ilarion Pușcariu, Vasiliu Beleş, Valeriu Bologa, Parteniu Cosma, Nicanor Frateșiu, Ioan Hannia, Nicolau Ivan, Ioan Leményi, Ioan Papp, Paul Papp, Ioan Popescu, Ioan cav. de Pușcariu, Dr. Remus Roșca, Georgiu Szerb și Nicolau Zigre.

Din agronomie.

Pământul roditoriu.

Deja din descrierea de până aci a genezei pământului putem conchide, că cari sunt părțile compunătoare ale pământului roditoriu. După cum văzurăm acestea sunt: *argila* (lutul), *sfărîmături sau năsip de diferite minerale*, *minerale solvite în apă și umă*. Și întru adevăr, dacă luăm de ori unde o mână de pământ și după ce l-am svântat ciuruindu-l prin un ciur fin, pentru a scoate rădăcinile de plante și sfărîmăturile cele mai mari; îl așezăm într'un cilindru și apoi turnând peste el apă îl mestecăm bine, și după aceea îl lăsam cât-va timp (5 minute) să stee, vom vedea că în sus se răscoală țerfina fină adevărat lutul, ear în fund se așază sfărîmăturile de minerale; — adevărat deja prin acest experiment foarte simplu putem constata în ori-ce pământ aceste două materii, Mai rămâne să constatăm și prezența unei și a mineralelor solvite în apă. Uma se arată prin colorarea cea mai mult sau mai puțin întunecată a pământului, ear mineralele solvite se pot constata pe cale chimică atât calitativ cât și cantitativ.

Dintre toate părțile compunătoare mai mare însemnătate au pentru nutrirea plantelor mineralele solvite în apă. Planta fiind clădită din o mulțime de beșicuțe sau celule, al căror înveliș este o membrană subțire, ea nu poate să se nutrească decât cu mineralele solvite în apă, prin urmare din toate părțile compunătoare ale pământului roditoriu numai mineralele solvite în apă servesc de adevărate nutrimente ale plantelor. Să înțelege, că nu ori-ce fel de mineral solvit în apă poate servi plantei de nutriment, ci numai acelea, cari conțin elementele, din cari se clădesce corpul plantei (și cari le găsim și după moartea plantei parte în gazuri, care evaporază la descompunere, parte le aflăm în cenușa plantei) însă și în cazul acesta numai atunci, dacă nu sunt stricăcioase, adevărat dacă nu sunt veninoase, și nu arată reacțiune alcalică, sau reacțiunea acidelor.

Elementele necesare la clădirea corpului plantelor sunt:

Hidrogenul, oxigenul, carbogenul, nitrogenul, pucioasa sau sulfurul, phosphorul, siliciul, calciul, natriul, calciul, magnesiul, ferul, chlorul și fluorul, prin urmare dintre materiile solvite ale pământului roditoriu va primi în prima linie materiile, cari conțin elementele necesare de mai sus. Așa primesce *salpetrul de caliu, de natriu, de calciu și de magnesiu, sulfat de caliu, de natriu* (sarea lui Glauber), *de calciu* (ghips), *de magnesiu* (sarea amară), *chlorcalciul, chlornatriul* (sarea comună), *phosphat de caliu, de natriu și de amoniac, carbonat, nitrat de fer și fluorcalciul*.

Dacă numai mineralele solvite în apă sunt materiile nutritoare ale plantelor, ce rol au atunci celelalte părți compunătoare ale pământului roditoriu adevărat lutul, sfărîmăturile de minerale și uma?

Sfărîmăturile de minerale afară de sfărîmăturile de quart, așadară sfărîmăturile de spat de câmp, de mică, de amfibol, de granit, de sienit etc. sub influința agenților terificatori se prefac în minerale solvite în apă, adevărat în materii nutritoare ale plantelor; ele dau așadară materialul crud la pregătirea nutrimentelor.

Însemnătatea unei e foarte mare și consistă în aceea, că ea la descompunerea ei produce materii (acid carbonic, amoniac, hidrogen sulfuric, acid salpetric) prin cari sfărîmăturile de minerale se prefac în materii solvibile în apă adevărat în materii nutritoare ale plantelor.

Rolul lutului îl aflăm din cele deja zise despre el mai sus; el adevărat având însușirea, de a absoarbe și a conserva timp îndelungat mineralele solvibile în apă, servesc ca cel mai bun păzitoriu al nutrimențelor plantelor, cari în lipsa argilei s'ar răpi prin apă de ploaie și s'ar duce în straturile mai de jos ale pământului, unde rădăcinile plantelor nu ajung.

Pe basa celor zise până acum despre pământul roditoriu, cu tot dreptul se poate asemăna pământul cu o cuină, unde econoama cea mai bună, natura cu ajutorul puterilor supuse ei și în deosebire cu ajutorul unei, din sfărîmăturile de minerale pregătesc nutrimentele plantelor depunându-le în lut, în care se păstrează acestea ca într'un vas. Rolul unei prin urmare se poate asemăna cu rolul focului la pregătirea mâncărilor noastre; cu cât mai mare este focul, cu atât mai multe mâncări se pregătesc într'un timp anumit; prin urmare și în pământ, cu cât mai multă umă este cu atât mai roditoriu este el*)

Însușirile fizicale ale pământului roditoriu și soiurile pământului.

Din punct de vedere practic dintre părțile compunătoare ale pământului roditoriu mai mare însemnătate au *lutul, năsipul și uma*, pentru că prin aceste sunt condiționate însușirile fizicale ale pământului, cari ca imediat bătătoare la ochi servesc economului la judecarea pământului.

*) Esperința aceasta a dat ansă la teoria lătită în cercurile economice înainte de anul 1840. că adevărat plantele se nutresc cu umă. Teoria aceasta însă au fost înfrântă prin Justhus Liebig, mai ales în opul seu intitulat „Die Chemie in ihrer Anwendung auf Agriculturchemie und Physiologie.“

tului. Înșușirile fizicale cele mai însemnate ale pământului sunt: 1. *Vërtoșia*, 2. *Capacitatea de a primi apă, și a o conserva timp mai îndelungat sau mai scurt*, 3. *Capacitatea de a primi căldura*, 4. *Coloarea*.

1. *Vërtoșia* este însușirea părțicelilor de a se lipi unele de altele mai mult s'au mai puțin. Părțicelile mai mici se țin mai tare la olaltă decât cele mai mari, prin urmare pământul în care preponderează părțicelile cele mici sunt mai vërtoase decât acelea în care părțicelile cele mai mari se află în preponderanță. Lutul are părțicelile mai mici, prin urmare pământurile, în cari preponderează lutul, sunt mai vërtoase decât acelea, în cari preponderează năsipul.

2. *Capacitatea pământului de a primi apă și a o conserva mai mult sau mai puțin timp* depinde earăși dela mărimea părțicelilor, cari compun pământul. Întră părțicelile mai mici sunt mai multe intervale unde poate ocupa loc apa, prin urmare pământul în care preponderează părțicelile cele mici adecă pământul vërtoș primește mai multă apă și o și conservează timp mai îndelungat, pentru că părțicelile ținându-se strîns la olaltă, deoparte nu permite apei să se scurgă în jos, de altă parte vântul nu poate străbate așa de ușor în pământ pentru de a-l svênta.

3. *Capacitatea pământului de a se încălzi*. Planta recerënd o anumită cantitate de căldură la desvoltagea ei, pretinde, ca pământul să poșadă totdeauna o măsură corespunzătoare de căldură. Isvorul căldurii sunt razele soarelui și procesele chimice care decurg la descompunerea unei.

Însușirea pământului de a primi căldura depinde 1. dela însușirea lui de a primi apă.

Apa e una dintră materiile, cari se încălzesc mai greu, decî pământul, care primește multă apă și o ține în sine să încălzescă greu, adecă este rece, și din contră pământurile, care nu țin apa în sine precum sunt pământurile sfărîmăcioase se încălzesc rāpede, adecă sunt pământuri calde.

2. *Dela coloarea pământului.*

Întră tot acele condițiuni pământurile de coloare mai închisă se încălzesc mai rāpede decât cele de coloare mai deschisă, prin urmare pământurile în care preponderează uma și mineralele negre sunt mai calde, decât în care preponderează lutul sau mineralele de coloare deschisă sau chiar albă.

După cele zise însușirile pământului condiționându-se mai ales prin însușirile părții, care se află în cantitate preponderantă, se vedem mai de aproape însușirile fizicale ale părților compunătoare, adecă ale *lutului* ale *năsipului* și ale *umei*.

1. Lutul e o substanță compusă din părțicelile foarte mici de țerînă; el e în stare umedă e cleios și vërtoș, în stare uscată tare și se creapă. El primește multă apă și o conservează timp îndelungat; prin urmare se și încălzescă greu. Coloarea lui e cenușie sau ruginie.

2. *Năsipul* e compus din părțicelile mai mici și mai mari de diferite minereale. Înșușirile lui sunt chiar contrare cu ale lutului, adecă el și în stare umedă și în stare uscată e sfărîmicios, primește apă, însă o sloboade

ușor în jos, prin urmare nu conservează umezeala; se încălzescă rāpede. Coloarea lui e schimbăcioasă și se determină prin coloarea mineralelor, care se află în cantitate preponderantă.

Uma e un agregat de materii organice putrezite; ea în stare umedă e cleioasă, în stare uscată e sfărîmicioasă, primește multă apă și o și conservează mult timp.

Însușirea ei cea mai caracteristică e că dacă vine în coatingere cu lut muiat în apă se mestecă cu acesta așa de intim, încât pe fie-care părțiceauă de lut primește o parte oare-care de umă. Astfeliu se produce un pământ totdeauna umed, sfărîmicios și foarte roditoriu.

(Va urma.)

Puterea cuvântului și a rugăciunii asupra omului.

În diferite timpuri la popoare, deosebiți bărbați au tras la îndoeală puterea cuvântului asupra omului. În istoria popoarelor însă dela început încă aflăm adese urme despre aceasta; ceace prin diferite scrierile unor bărbați luminați se demustă. Mai presus de toate însă biserica au precizat această teșă contra culturei moderne și contra acelor, cari întru atâta sunt de decăzuți în privința religinii și credinții, încât nu numai că nu cercetează cauza, ci în amorișirea lor sufletească nici că mai sunt în stare a se ruga lui Dumnezeu spre a căștiga tăria sufletească și prin aceasta cumpēna vieții.

În câteva cuvinte me volu încerca în liniamente generale a arēta diferite păreri în această privință ale unor bărbați în legătură cu doctrina bisericii.

Cuvântul scim că este puterea spirituală respunsă nemijlocit, san voia încorporată. În tot respunsul cu însufletire zace ceva fărîmătoriu nefiind altă cevă decât aburele spiritului însuși. Pe această putere a cuvântului popoarele și-au întemeiat religiunea, puterea lor de viață morală.

Bărbații eminenti ai popoarelor, ocupându-se cu această teșă după esperințe și puterea lor de cugtare, se pronunță în felurite chipuri favoritoriu credinței și așezămintelor noastre bisericesci.

Zendavesta (Scriptura religioasă la Perji) zice: Multe vindecări se fac prin erburii și arborii, altele prin apă și cară altele prin *cuvinte*.

Puterea cuvântului și a rugăciunii au apērat-o și Egiptenii. Plotin filosoful au vindecat pre Porfiriu filosoful, care zăcca de moarte în Sicilia, prin cuvinte făcătoare de minuni. El însuși (Porfiriu) apoi au făcut mai multe vindecări tot prin puterea cuvântului.

Tot astfeliu de cunoscută și lăpită era și la Grecii puterea cuvântului, încât puterea statului trebuî să întrevină în contră. În poesiile lor adese se amintescă despre aceasta, dar cu deosebire la oracle era rugăciunea foarte îndatinată. Orfeu opresce prin cântare viforul, Ulises prin cuvinte sângele curgătoriu din vine.

Despre Cato romanul se zice că au vindecat scrientiri și frângori de mâini și picioare, ear Marcu Varro vindeca oamenii gușați prin cuvânt.

Agripa în filosofia ocultă tom 3. c. 64 zice: „Trebue să luăm în bună socotință și cuvintele, căci prin ele capetă sufletul o putere preste substanțele de jos, încât le înfige deschilinite forme și înclinări și domnesce preste toate creaturile.“

Prin urmare omul prin cuvinte rostite cu în-suflețire înfige magnetismul sau spiritul seu vital în obiecte materiale și așa e în stare a le magnetisa în înțelesul cugetelor sale.

Un alt scriitor din seclul al 13-lea Baco Roger*) zice: „că toate minunile făcute dela începutul lumii au fost mai toate făcute prin cuvinte.“

În toate timpurile deci la toate popoarele au existat oameni spiritualmente operatori, ei însă au fost oameni însuflețiți de religione, întorși în rugăciune către Dumnezeu și chiar împreunați cu el. Însemnătatea rugăciunii au fost totdeauna exercitată și nu trebue să creadă omul cumcă înainte de Chr. au fost rugăciunea fără efect și necunoscută.

Biserica creștină, basată pre așezămintele întemeietoriului ei și a tradițiunii, ne învață că nici o lucrare nu succede în serviciul divin unde lipsesce rugăciunea. Ea repetată în toate zilele nutresce priceperea și preparează sufletul spre lucruri sante, căci ne face să purtăm suferințele și slăbiciunile noastre omenești, trage moravurile noastre în sus și se împreună mereu cu Dumnezeu, ființa supremă, prin ce apoi în om se produc virtuțile creștinesci.

Consultând acuma în această privință s. scriptură și îndeosebi Testamentul nou fără îndoială merită să dăm cea mai mare atențiune cuvintelor Mântuitorului când zice: „Cereți și vi-se va da voue, că tot cel-ce cere ia, cel-ce caută află și celui ce bate i-se va deschide și earăș „Rugați-ve ne'ncetat“ etc. pe acărora însemnătate biserica apoi basată scrie Chrisostom: „Rugăciunea are-oare care putere preste firea omenească, nu din spiritul nostru, ci din spiritul care este în spiritul nostru, în care spirit este oare-care putere spre a concepe în sine spiritul dumnezeesc“.

Evangelia lui Chr. așadară demonstrând ne învață a crede într'o legătură fizică și metafizică între ceriu și pământ, între om și Dumnezeu și prin urmare, într'o influință a puterilor mai înalte, ceresci.

Puterea cuvântului și a rugăciunii au fost cum se vede cunoscută la toate popoarele până și în India, în toate timpurile, fiind o necesitate în inima omului de care este imposibil a se despoia.

Măidan, în 20. Noemvrie 1891.

Aureliu Iana.

Bibliografie

Am primit dela Blaj o carte intitulată „*Studiu critic*“ asupra poetului Mihailu Eminescu.

*) „Opus tertium“ c. 26 în traducere germană.

Carte slabă!

Pe domol vorbit, eată ce putem spune în două cuvinte despre „studiul“ apărut în Blaj.

Cui avem să atribuim paternitatea acestui product, cartea blăjană nu ni-o spune. Anonimul autor preferă, se vede, a nu face cunoscință mai deaproape cu cetitorii sei. În punctul acesta nu putem decât să-l aprobăm: citirea paginei prime ni este de ajuns pentru a renunța cu plăcere la asemenea cunoscințe.

Constatăm dar, mai întâiu, că „studiul critic“ este fără nume de autor.

Constatăm, al doilea și spre mirarea noastră, că această carte blăjană este scrisă în ortografia cu semne, și cu aceste două constatări am sleit, credem, toate părțile suportabile ale „studiului“.

Încolo apoi, nu găsim decât o neconțință trecere dela violență la frivolitate, și dela frivolitate la violență, cum numai rar se pomenesce la scriitorii pătimași și siliți prin meseria lor de a polemiza prin gazete cu toată lumea aceasta „plină de păcate“.

O discuțiune serioasă asupra greșelilor poeziilor lui Eminescu este, în împrejurările date, cu totul înlăturată.

Ceea ce facem la locul acesta, cerând scuzele cetitorilor nostri, nu este altceva decât o citațiune din câte-va premise și concluziuni, provăzute ici colo cu câte o notiță pentru o mai scurtă și mai bună înțelegere a „studiului“ mai ales pentru acei domni, cari nu vor avea „fericirea“ de a-și petrece deadreptul cu el.

„Studiul“ începe cu un „prolog“, unde, după o explicare cu totul arbitrară a cuvântului blasat în cuget din criticele dlui Maioreseu, speră nici mai mult nici mai puțin decât următoarele: „cetitorii noștri (ai „studiului“) vor ajunge ca și noi la convingerea, că Eminescu n'a fost nici geniu, nici cuprins de lumea ideală, ci un biet versificătoriu tare de rënd, tēmpit pentru lumea aceasta prin natura sa, prin ocupațiunile și tendințele sale și prin aerul social și literar, în care a trăit“, (4). Abia întorei pagina și nu mai este vorba numai de un „un biet versificătoriu tare de rënd“, ci de un „Clown care excită risul privitorilor cu grimasele, ușorința și stupiditatea în purtare“, recte portare [7]. Caracterizarea aceasta dela pagina 7 în curënd i-se pare „studiului“ că e prea-prea, și la pag. 9 o mai slăbește îndreptând așa: „n'a fost (Eminescu) un atare om genial!“ În curënd earăș regretă îndreptarea făcută și zice: „adevărul e, că Eminescu n'a fost nici geniu. și nici barem poet!“ [12]. Eară „tinerimea noastră... începe a uita pe Mureșanu, Alecsandri și Bolintinianu și începe a se ocupa prea mult cu citirea lui Eminescu în detrimentul desvoltării ei intelectuale, estetice și morale, (13). Imediat earăș se mai domolește și îl admite „poet de modă“ cel puțin (13), pentru ca tot pe pagina 13 (număr nenorocit!) să-l declare „nulitate“. Șovăirea aceasta este interesantă și la pag. 15, unde earăș se mai lasă la târguire vrednicul autor anonim și concede: „câteva suspine sporadice în fața frumuseței naturei“, eară încolo: nimic, absolut nimic altă decât simțul sexual sub formă de amor (ce-o mai fi și asta?) și un urf de lume sub forma pesimis-

mului lui Schopenhauer... de-ar căuta omul ori și ea, de și-ar încorda atențiunea și spiritul de observațiune până la extreme!!

*

Un lucru este grozav de neplăcut pentru anonimul autor: cum, adică, se poate ca literați de ai noștri (cătră care s'au alăturat și literați străini), literați recunoscuți în parte ca distinși scriitori, s'au putut pronunța în favoarea poeziilor lui Eminescu?

Cum se poate, ca „pene atât de destre ca a d-lui Petrascu în Convorbiri literare și a d-lui Gherea în Criticele sale nu-și țin sub demnitatea lor a se ocupa cu — Eminescu“ (tot pe pag. 13. cea nenorocită). Și ce mai elogiuri îngrămădește pe d-nii Gherea și Petrașcu, (lără ca să aibă intențiunea de a-i câștiga cât de puțin pentru sine — Doamne ferește!) Ascultați ce frumos: „Când un om matur datat a cetii cu atențiune și judecată, percurge până în capăt scrierile acestor doi distinși literați (Domnii Petrașcu și Gherea) asupra lui Eminescu, atunci ajungând la capăt își zice cu tot dreptul: ce bărbați deștepti și instruiți! ce expunere frumoasă și elegantă de idei! ce magazin împunătoriu de erudițiune! însă ce dăună că toate lucrurile acestea sânt prăpădite (intocmai!) în studiul unui biet poetastru, care ca poet stă pe un nivel mult mai inferior decât ei ca prozaști coroana ce și-o au împletit ei (tot domnii Gherea și Petrașcu) și ar trebui să fie pe capul lor, li-o ia Eminescu (afurisit poet!) pe furis și pe neobservate (adecă nu numai pe furis ci chiar și pe neobservate, înțelegeți D-voasire!) și el (poetul afurisit) și-o așează pe capul seu,“ — Intocmai așa se spune la pag. 13 și 14. — Credem, că numai musica lipsoste acestor frumoase imnuri; — ce păcat că sîntem atât de sêraci în compositorii, care se înțelegeă bogăția acestor texte incomparabile!

După domnii Gherea și Petrașcu vine dl Hașdeu. Domnul Hașdeu este tratat cevaș mai vitreg. „Mai departe, se zice la pag. 68, *în lăntuirea curioasă a împrejurărilor a adus cu sine, ca să vedem și pe dl Hașdeu în șirul adoratorilor lui Eminescu. Inbirea, urmează anonimul, cătră geniala sa fiică dotată cu adevărat talent poetic, însă moartă în floarea ctății, l-a făcut, credem noi, amic al tuturor poeziilor, și și a lui Eminescu. Încât, tot anonimul zice, prețuirea cea mare a lui Eminescu la dl Hașdeu a purces, precum credem, din un simțemânt simpatetic și din niște motive atât de delicate, nice nu i-o luăm în nume de rău (!), căci i respectăm (?) prea mult inima părintească rânită și stimăm prea mult (?) și persoana dînsului“.*

Ne pare tare rău, se zice la p. 101, că dl Diacovitch, care cu revista sa germană „Romänische Revue“ a făcut alătea servitiți frumoase causei noastre romänesci, a aflat cu cale a publica în traducere germană...“

Tot așa la pag. 162: „nu ne putem mira destul, că dl Manliu în Antologia din poezii romänă adată de dînsul ca unei flori alese a făcut loc și copiei acesteia (sonetul la Venetia!), ma în notă reproduce și cuvintele dlui Gherea despre eu!“

Domnului Maiorescu i-o spune încă la pag. 27, că făcea cu mult mai bine dacă poeziile lui Eminescu „nu

le mai publica în volum separat, fără le lăsa înmormântate în Convorbiri literare“.

Cu totul nemulțămît este „studiul“ cu domnul Iosif Vulcanu dela Oradea-Mare și îi spune la pag. 196: „vedem și pe domnul Vulcan suflând în cădelnița și cătrând lemne pentru altariul lui Eminescu;“ va se zică precum ne spune „studiul“ avem de făcut cu un feliu de crâșnic și totodată cătrătoriu de lemne! Aici s'a mântuit cu panegiricul, și îl face atent pe domnul cu cădelnița și cu lemnele în spate cum de nu bagă de samă, că „Familia“ cu crâșnic cu tot „fu atât de ignorată“ în toate cestiunea cu Eminescu!

(Va urma).

Varietăți.

Reuniunea rom. de cântări din Caransebeș arangează un concert împreunat cu joc, în ajunul de Sân-Văsiu, în sala otelului „Pomul verde“.

Avis. Corul vocal din Biserica-Albă ca în tot anul așa și de astădată arangează în acest oraș în presara de St.-Văsiu, adică a Anului-Nou, o petrecere cu programă cât se poate de atrăgătoare. Se va juca opereta lui Ciprian Porumbescu „Craiul nou“, la care s'au angajat cele mai de frunte puteri dintre diletanți. — Opereta va fi acompaniată de musica militară. Înainte de mezul nopții se vor produce cu cântarea: „Chinezii“ în costum original; apoi le urmează „Studentii spanioli“, asemenea cu cântări originale. Încă de timpuriu facem deci atent publicul român la această producere și-l rugăm a da spriginul și concursul seu acestui cor, care n'a cruțat timp nici osteneală pentru a face publicului o seară cât se poate de plăcută.

Necrolog. În ziua de 6. Decemvrie st. v. au repausat în Domnul pedagogul de cursul al II-lea Aureliu Puiu în etate de 16 ani, născut în Bocșa-Montană. În mormântarea s'a îndeplinit Duminecă după ameză în 8. Decemvrie, la care au participat M. On. D. Administrator protopresbiteral Maxim Popoviciu din loc, preotul Vasilie Nemoian din Vasiova, ambii învătători din Bocșa-Română, învătătoriu din Oena de fer și Vasiova, apoi colegii repausatului pedagogii: Iosif Velcean, Iosif Curuțiu, Panteimon Dajdea, Ioan Bojiucă și Ioan Grozavescu, precum și numeroși consăngenii tineri și bătrâni.

Cântările funebrale le-au esecutat corul vocal din Bocșa-Montana. Pe cosciugul repausatului era depusă o cunună foarte frumoasă cu inscripțiunea: „Colegului nostru în semn de inbire, Elevii institutului teologic-pedagogic“. În biserică s'au ținut cuvântare din partea dlui administrator, ear la mormânt din partea colegului seu Panteimon Dajdea pedagog de cursul al II-lea, storcând lacrimile tuturor tristilor ascultători. Mângăere tuturor și îndeosebi a părinților mai vîrtos au fost telegrama de condolență a corpului profesoral, pre care o și citezi: „Împărtășiți părinților în tristarea noastră pentru perderea iubitului fiu și a vrenicului nostru elev. Corpul profesoral“.

A doaua zi după înmormântare învătătoriu Ioan Marcu în corpore cu colegii săi au mers de nou la mormânt spre a-și lua ultimul adio.

Tănerul de bună speranță după ce termină școala poporală din Bocșa-Montană la îndemnul bunului său învățătoriu *Ioan Marcu* și a bunului său Părinte, au studiat 3 clase gimnaziale cu succes bun în Timișoara și tot la îndemnul învățătorului său după terminarea celor 3 clase au intrat în institutul pedagogic din Caransebeș, au produs calcul general foarte bun, fiind astfel iubit și stimat de colegii și profesorii săi.

Acest tiner brav, pentru carele părinții lui mult, prea mult s'au jertfit, era preste puțin timp să devină pentru poporul nostru român un învățătoriu harnic, ear pentru părinții lui adevărata iubire, mângăere și proptă ajutoare.

Dar tirana moarte pe neașteptate îl smulse din stnul națiunii noastre și din brațele duișilor părinți, încă până nu reversă roduri după ostenelele sale cele multe în învățătură.

Pe răposatul *Aureliu Puiu* îl deplânge: *Mihail Puiu* ca tată, *Măria* ca mamă, *Elisaveta* ca maică și *Silvia* ca soră, numeroase neamuri, consăngenii, colegii și iubitul său învățătoriu *Ioan Marcu*, carele de nou au perdat dintre elevii săi pre unul cel mai iubit al său. — Fie-î țărina ușoară și memoria eternă!

Necrolog. Pătruși de cea mai adâncă durere și înfristare anunțăm moartea scumpei și neuitatei noastre fiice, respective nepoată, *Emilia Imbronovicu*, care după scurte dar grele suferințe, au răposat în Domnul Marți în 10/22. Decembrie la 8 oare seara, în al 5-lea an al fragedei sale etăți. Rămășițele pământescii ale scumpei decedate se vor înmormânta Joi în 12/24. Decembrie la 2 oare d. a. în cimiteriul rom. cat. din loc — Neuitată fie memoria ei! *Georgiu* și *Matilda Imbronovicu*, ca părinți; *Ioan Imbronovicu*, ca frate; *Stefan* și *Ecaterina Imbronovicu*, *Ioana Galacz*, ca moș și bunice; *Ilie, Dimitrie, Ana* și *Măria Imbronovicu*, ca unchi și mătușe.

Mulțămă publică. Din incidentul trist și dureros al răposării neuitatei noastre fiice *Emilia*, primind numeroase manifestațiuni de simpatie și condurere, ne simțim adânc mișcați și deobligăți a ne exprima cea mai adâncă mulțămă, precum și cătră întreg onoratul public, care au binevoit a da onoarea cea din urmă fiicei noastre mult iubite.

Cu deosebire aducem mulțămă Onoratei Reuniunii române de cântări, și acelor inimi nobile, care au binevoit a depune cununii pe sicriul repositatei. Caransebeș, în 12/24. Decembrie 1891. *George* și *Matilda Imbronovicu*.

Mulțămă publică. Subscriși în numele comunei bisericescii din *Jupa*, venim a mulțămii Ilustrilor Domni *Nicolae Dumba*, *Georgiu Ioanovicu*, Ilustrilor Doamne *Irma Maria Dumba*, *Sofia Ioanovicu* și Ilustrei Domnișoare *Pelagia Mano*, cari donară spre înfrumșetarea s. bisericii gr. or. rom. din această comună un policandru măreț și un clopot de 600 Chile, ce fu rădicat în turnul s. bisericii tot pe spesele Ilustrităților Sale, și care clopot conține icoana s. Nicolae și inscripțiunea următoare:

„Spre eternizarea repositatului *Alexandru Capra* proprietariu din *Jupa*, moscenitorii lui — vrînd a deplini și dorința locuitorilor de aici — au donat acest clopot comunei bisericescii ortodoxe române din *Jupa* la anul 1891. fie ca această campană se vestească credincioșilor temerea de Dumnezeu. — acum și puturea amin“.

Primească dar Ilustrele familii mulțămiriile comunei bisericescii, care cu lacrimi de bucurie le aduce; eară pentru Ilustra familie de *Capra*, ce a trecut din viață, pururea se vor aduce în s. biserică rugăciuni întru eterna odihnă a sufletelor repositatilor ei.

La rădicarea acestui clopot festivitatea a decurs așa, că: *Duminecă* dimineața în 8/20. Decembrie a. c. dela 8—9 oare s'a sănțit clopotul prin Prea On. Domn Protopresviter *Andrei Ghidiu*, asistat de preotul local *Lazar Vasiliu*. Părintele Protopresviter ținu o cuvântare despre însemnătatea clopoteror bisericescii, care mișcă adânc inimile credincioșilor.

După finirea ceremoniei maestrul venit din *Bpesta* rădică clopotul și după așezarea lui se trasă la părăstasul pentru repositații *Constantin, Rosaliu, Alexandru și Ioan de Capra*, la care părăstas deasemenea a pontificat Prea On. D. Protopresviter și preotul local și fiind de față tot poporul; eară în numele Ilustrilor familii asistând Domnul *Constantin Patyansky*. După finirea părăstasului preotul local ținu o cuvântare, în care arată cum inimile nobile devin nemuritoare prin binefaceri; aminti apoi că repositații au lăsat fundatiune bisericii de 500 fl., școalei 500 fl., pentru preot 2000 fl. și pentru învățătoriu 1500 fl., care fundatiuni se află în îngrijirea susamintitelor Ilustre familii *Damba, Ioanovicu și Mano*, pe care bunul Dumnezeu se le învrednicească totdeauna de grația sa cea nemărginită. — *Jupa* la 10/22. Decembrie 1891. *Lazar Vasiliu*, preot. *Georgiu Stan*, învățătoriu.

Mihail Eminescu. *Studiu critic.* Format 8°, 216 pag. Prețul 40 cr. + 5 cr. porto. Pentru România 1 leu + 20 bani pentru porto. Studiu critic asupra poeziilor lui Eminescu a apărut în broșură. Comandele se fac la: „Administrațiunea Unirii în Blăși (Balázsfalva)“.

CONCURS.

Pentru definitivă întregire a postului de învățătoriu la școala confesională gr. or. rom. din *Gaiul-Mic*, protopresviteratul *Ciacovei*, comitatul *Timiș*, se escrie concurs de nou cu termen de recurgere de 30 de zile dela prima publicare în „Foaia diecesana“.

Emolumentele sînt:

1. În bani gata 164 fl.
 2. Pentru 12 metri de paie, din cari are a se încălzi și sala de învățămînt 18 fl. — Trăsurile pentru căratul paielor le dă comuna bisericescă.
 3. 14-64 Htl. de grâu și 9-76 Htl. de cucuruz despoiat.
 4. Pentru participarea la conferințele învățătorescii și la adunarea generală 15 fl.
 5. Scripturistica 3 fl.
 6. Dela fiecare înmormîntare unde va participa 20 cr.
 7. 4 jugere pămînt arătoriu dintră cari 2 jugere se vor esarenda prin comitetul parochial, până când din venitul arenzei se va depura restanța de dare și regularea apelor ce însărcinează acest pămînt, apoi după depurarea amintitei restanțe, vor intra și aceste 2 jugere în folosința învățătorului.
 8. Cortel liber cu grădină întravilană.
- Doritorii de a recurge la acest post, vor subșterne recursele lor — provăzute cu documentele prescise conform statutului organic bisericesc și a regulamentului pentru învățători adresate comitetului parochial — Prea On. Oficiu protopresviteral în *Ciacova*.

Învățătorii recurenți au să dovedească că și-au plătit contribuțiunea, regulurea apelor și equivalentul, după pămîntul învățătoresc folosit.

În fine recurenții sînt poștiți a se presenta numai odată — însă nu în ziua de alegere — în vre-o *Duminecă* orî sîrbătoare în s. biserică, la din contră se vor eschide din candidare.

Gaiul-Mic, în 1. Decembrie 1891.

[67] 2—3

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: *Aureliu Drăgan*, adm. protoresv.

